

Pavol Labuda. Úvod do antické filozofie I. Zrod a vývoj ranej gréckej filozofie.

Prešov: Verbum – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberoku 2015, 217 s.

Jan Brázdil

Studium filozofie se velmi nezdá, pokud ne vždy, začíná studiem těch antických myslitelů, které považujeme za první filozofy, průkopníky nového pohledu na svět. Bylo by však chybné opomenout kulturně-historický kontext, ve kterém filozofie zapustila své kořeny, neboť právě díky němu dokážeme plně pochopit a docenit první filozofické koncepce. Chceme-li pak začínajícím studentům filozofie ulehčit práci, nesmíme zapomínat ani na správnou formu, jakou jim tyto vědomosti předáváme, dost možná půjde o první knihu, se kterou se student v univerzitním prostředí seznámí. Tyto a některé další problémy musí mít na mysli každý, kdo vytváří učebnici rané antické filozofie. Pavol Labuda, autor publikace *Úvod do antické filozofie I.*, tyto otázky reflektuje a překládá nám učebnici, která má být studentům dobrou oporou v začátcích jejich studia.

Kniha sestává ze tří částí. První (s. 15–34) můžeme vnímat jako propedeutickou část ke studiu nejstarších dějin filozofie. Autor upozorňuje na některé problémy, které se s tímto studiem pojí. Předkládá základní metodologické postupy, kterých by se měl student držet, a vysvětluje, jakým způsobem se zde odkazuje na prameny a jaký je jejich původ. Tato část je významnou předností celé práce, neboť poukazuje na podstatné problémy, kterých by si měli být studenti vědomi a na které se často zapomíná. Na konci této části nalezneme skvělý tabulkový přehled komentátorů a autorů, kteří

jsou naším zdrojem fragmentů pro antická díla před Sokratovského období.

Druhá část (s. 35–67) se zabývá kulturně-historickým kontextem, do něhož je v následujících kapitolách zasazen výklad o jednotlivých myslitelích. Tato část je vcelku obsáhlá, mnoho informací zde není nezbytných pro pochopení následujícího výkladu, ani přímo relevantních k filozofickým tématům (bereme-li v úvahu bakalářskou úroveň studia). Přesto je i tato část psaná poutavým způsobem, doprovázená přehlednými tabulkami, ke kterým je možné se kdykoli vrátit a rychle vyhledat, jaké historické události jsou spojené s různými filozofickými směry. Uvažujeme-li pak o kulturně-historickém kontextu jako o součásti filozofického vzdělání, bez ohledu na filozofickou relevanci, je i tato část bezesporu předností této práce.

Třetí a poslední část (s. 68–203) se již věnuje jednotlivým filozofům, případně filozofickým školám. Autor si klade za cíl představit základní otázky a způsoby, jakými se o problémech uvažovalo, představit jednotlivé koncepce spolu s interpretací podstatných míst a nakonec provést do určité míry srovnání. Dílčí pasáže jsou vždy dále členěny na úseky zabývající se osobností, kosmologií, kosmogonií a dalšími tématy daného myslitele. Informace jsou přehledně uspořádané, doplněné mnoha dochovanými fragmenty, které autorův výklad zpestřují a činí jej názorným. Po obsahové stránce není text sice vyčerpávající, některé

problémy (a fragmenty) zůstaly stranou, jako úvod do antické filosofie (pro střední školy a nižší ročníky vysokoškolského studia) je však kniha plně dostačující. S ohledem na omezený rozsah knihy dokázal autor zpracovat mnoho témat, a to stále velmi srozumitelným způsobem.

Učebnice je přehledná a dobře strukturovaná. Autor píše jasným a srozumitelným jazykem, vyhýbá se složitým vyjádřením a odborným pojmům (některé pojmy, o kterých předpokládá, že by nemusely být začínajícím studentům pochopitelné, v závorce vždy srozumitelně vysvětlí). Kromě zmíněných tabulek, které mohou dobře posloužit i studentům v pokročilejší fázi studia, obsahuje učebnice také několik ilustrací, znázorňujících Zénónovy aporie. Rezervy celé práce však spatřuji v její pedagogické formě. Autor na závěr dílčích kapitol nekládá shrnutí, která by stručně vystihla podstatné body předcházejícího výkladu. Namísto shrnutí sice nacházíme vždy jakýsi závěr, ten však často neopakuje již řečené, ale spíše se věnuje dalším a obecnějším otázkám, zhodnocení, zarámování, filosofickým vlivům apod. Stejně problematický je způsob, jakým se text staví k nejasným nebo nejednoznačným místům. Autor zpravidla nenechává žádné otázky nezodpovězené, v učebnici nenacházíme žádné podněty k zamyšlení, žádné explicitně formulované otázky. Má-li si čtenář z četby odnést otázky k vlastnímu zamyšlení, musí si je položit sám. Což však

není zcela snadné, neboť autor se snaží nenechat nic ve stínu nejasnosti a raději podává jednu z možných interpretací, než aby nepodal žádnou. Tento způsob výkladu je nesen již od Úvodu, ve kterém je položena otázka po tom, co je to filosofie. V této úvodní kapitole autor odvedl skvělou práci, aby čtenáři přiblížil, jakým způsobem se o filosofii uvažuje, jaké může mít intence a jaký je rozdíl mezi postavením filosofie v době antiky a dnes. Na druhou stranu by při odpovídání na tyto otázky (vč. nejasností, spojených s interpretací různých filosofických koncepcí) bylo možné postupovat trochu otevřeněji (a skeptičtěji). Ponechat některé otázky nedořešené a nechat na studentech, aby nad nimi sami uvažovali, domýšleli je a společně o nich diskutovali. I přesto, že by se nic z tohoto nejvíce nedostatkem u jiného typu knih, má-li být kniha učebnicí pro začínající studenty, pak by těmito prvky jen získala na své kvalitě.

Tyto nedostatky však nepředstavují vážný důvod, proč pochybovat o kvalitě této publikace, mohou být konec konců kompenzovány vlastní iniciativou studenta nebo kombinací s doprovodnou výukou, která bude pedagogickou formu suplovat. Autor odvedl velmi dobrou práci, a i když bude mít kniha vážnou konkurenci v podobě dalších učebnic, které se věnují počátkům antické filosofie, její přednosti můžeme hledat v názorném a jasném výkladu a propedeutickém charakteru.

Mgr. Jan Brázdil

Katedra filozofie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita
Arna Nováka 1, 60200 Brno, Česká republika
382430@mail.muni.cz